

BAKKALCHO

3^{ki} Diri Kiirro 45 Wocawaaro 17, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

“Masqalu ayyaana ayirrinseemmo woyte meessaneete heeshshi assine woloottaho ayirrinnye aa noonke”

-Bitsui Woqiddus Abune Maatiyaas

Qoola... 7

Foto Iyyoob Teferi

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna iilliitino tekinolojete deerrinni Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaate qixxaabbino. Ikkinohura, ki'ne maa agadhitnamiya! Qooxeessi'nera afantanno Sidaamu Baanke sinnara hadhine Sidaamu Baanke Gutamme!! Baankenke uytanno addi suuqote shallago;

- Furra Meentu Addi Suuqo
- Wollamma Wedellu Addi Suuqo
- Osoo, Qaqqullu Addi Suuqo

Teessonke

- +251 11 46 29609
- +251 9441 19303
- Postu Saaxne Kiirro-565
- E-meel-Info@sidamabanksc.com
- Feesi-Buulee www.Sidamabanksc.com
- Bilhaattate Doorshi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mitteenni Dandiineemmo!
Sidama Bank S.C.

የገናን ትሬዲንግ ፕሮጀክት
YENNA TRADING PLC

IJAARAANOTE
DIKKOTE BASE

LEDOTENO

SHIQINSHEEMMORI

- Kajaado Shiwa Cufana (Reinforcement Bar)
- Angilata Shiwa (Angle Iron)
- Memmura (Nail)
- Kalishaha Shiwa (Black Wire)
- Qa'missoonni Haqqe (Plywood)

Owaatamaano Baattooshiiweelo Hodhishahu Ka'ro
9193

Yennatradingle.com | Bole Mechanicem Building
8th Floor, Addis Ababa

1498ki Masaalaanchu Mehammedi ilamishshi (Mewlidi) ayyaani iibbadu garinni ayirrisami

Abbebech Maatewoos

Addis Ababa:- 1498ki Masaalaanchu Mehammedi ilamishsha (Mewlidi) ayyaani bero barinni babbaxxitino qooxeessubbara amma`note harunsaanonni iibbadu garinni ayirrisamino.

Ayyaanu qarunnino Addis Ababaho bayiriidi Anwaari Masjiidira ayirrisami yannara basete leelle hawalle iillishshi`ne sokka sayisinohu IFDR Budunna Ispoortete ministirchi kalaa Qejela Merdaasih; ayyaannatenni keerenna baxille duduwa hasiisanno yiino.

Addis Ababu keerrunna ga`labbote gashshooti biiro sooreette dukko Liidiya Girma ise widoonni; gatona yaa Masaalaanchu Muhammedi xawishshaati

“Damaru Haqqe xaadissanno xushsho gede, Itophiyu daga xaadissanno babbaxxitino ayimma noonke”

-Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr)

Amsaalu Felleqe

Addis Ababa:- Masqalunna Mewuliidu ayyaanna lainohunni amma`note

Qoola... 7

Qoola... 7

“Abbay kofatto woloota gobbuwa miicate ikkikkinni Itophiyanna wolootano kaa`lanno yine loonsoonniha ikkasi afa hasiissannonsa”

Ambaasaadder Diina Mufti

Dagate R/A/M/Gob/Xa/Hobbaatu Uurrinshu Komite Miila

Qoola 5

Qaxaramme loosatenni maatete hasatto wonsha didandiianni; ledote looso loosa hasiisanno

Qoola 8

Bakkalcho

Odo

Hawaasi quchumira rosu minna deerra woyyeessate loossa gama jeefinse loosu giddora e`noonni

Abbech Maatewoos

Addis Ababa:- Hawaasi quchumira 823 miliyoone birre ale fulonni ijaarshinsa muli yanna giddo hanafamino 18 rosu minna deerru woyyeesso piroojekitubba mereerinni gama gooffinota Quchumu Rosu Biddishshi xawisi.

Biddishshu sooreessi Birhaanu Dessaaleny (Dr.) xawisino garinni; quchumu gashshooti rosu minna deerra woyyeessate adhino murciraanchimmanni ijaarshinsa hanafamino piroojekitubba giddonni lamalunnihu goofino.

Piroojekitete ijaarshi ledote rosu kifilla amadinoha ikkasi kule; ijaarshuno sa`u lame dirrara gumulaminohu deerrinsa manaado ikkino umi dirimi rosu minna giddo ikkasi coyi`rino.

Rosu kifilla ijaarshi rosaanote kiiru biddi assatenni injaanno rosu qooxeessa kalaqate dandiisanno yiinohu sooreessu; piroojekitete mereerinni 20 rosu kifilla amadinohu Taaboori umi dirimi rosu mini haaru ijaarshira tayxe rosaano e`annota xawisino.

Gattino 11 sase dirima afidhino foofe ijaarshi piroojekitubbano babbaxxino deerri aana afantannota xawise; amandoonni dirinni wo`munni wo`ma jeefisate loonsanni afammannita coyi`rino.

Xaphooma 18 halshshote piroojekitubbanni ijaarshinni 360 ledote rosu kifilla gooffe owaante aa hanaffanno woyte mitte doychonni 18 kume rosaano haa`rate dhuki heerannonsata egeensiisino.

219 miliyoone birre ale ikkitino fulonni mitto gallanni rosu mini ijaarsha hananfoonnitana Biddishshu sooreessi coyi`rino.

Hattono quchumu gashshooti rosu mini deerra woyyeessate loosino sasu dirimi ijaarshinni rosaano adhate qixxaawo assinoonnitana xawisino.

Rosu mini akatoomunninna egennotenni bilchaattino qansoota kalaqatenna rosu dirinni luphiima guma borreessiisate mixo amandoonnitana xawisino.

Hawaasi quchumira 42 balaxote uurrinshunniti, 44 umi diriminna 14 layinki dirimi rosu minna afantannoha ikkana sa`u lamala Sanyote barra rosu faajjetenni hanafamino.

“Ayyaanna ayirrinseemmo woyte Itophiyimmanke leellisha mimmitu baxilli xawishsha ikka hasiissanno”

-Pirezidaantichu Desta Ledamo

Abbech Maatewoos

Addis Ababa:- Sidaamu dagoomu qoqqowu mootimma pirezidaante kalaa Desta Ledamo Masqalu Demerinna Mewuliidu ayyaannara hawalle iillishi`ne yee sokkasi saysino.

Sidaamu dagoomu qoqqowu mootimma pirezidaantichi kalaa Desta Ledamo baalante Kiristinnu amma`no harunsaano hawalle Masqalu Demeru ayyaanira keerunni iillishi`ne yee dancha halcho sokkasi sayisino.

Masqalu Kaaliiqi manchi beettira noosi baxille xawisino, gatonna cubbunnita maaro mannu oosora uyino hegere xawishshimma noosiha ikkana Masqalunni baxille, maaronna kaa`lama xawinsanni yiino. Ayyaanna ayirrinseemmo woyte Itophiyimmanke leellisha mimmitu baxilli xawishsha ikka hasiissanno yee pirezidaantichu xawisino.

Masqalu Demeri ayyaana ayirrinnsanni gari daga gutunninna mittimmatenni mitte basera gamba yaatenni ayirrisa mitto amma`note amanyoote ikkana kunino xawoho assinanni amma`note assooti gobbaannino gobbankerano jawa daa`attote jiro ikke owaatanni keeshshino yiinoha ikkana; konne muxxe ayyaana balchoomasi agarino garinni ayirrisatenninna dagganno ilamara sayisa xaa ilamanni agarranni jawa mini

loosonkeeti.

Masqalu Demeri ayyaana ayirrinnsanni amanyooti kalqete UNESCO amammandannikki donnanni mitto ikke egennaminoha ikkasinni naaxxa hasiissanno yiinohu pirezidaantichu; konni korqaatinni haammata gobbuwanni konne ayyaana beeqqate daa`ataano gobbanke wosinimmatenni daggannohura rosantinota Itophiyimmanke wosinsira leellinshammonsara hasiissanno yiino.

Ayyaana baxillunninna mittimmatenni, kaa`lamatenninna irkisamatenni, dhuka ajjino dagankenna geerra irkisatenni

dancha looso gumullanni ayirrinso yaanni qummeessino.

Pirezidaantichu Desta Ledamo Isilaamu amma`no harunsaano baalantera hawalle 1498ki Masaalaanchu Mehaammedi ilamishshu ayyaanira iillishi`ne yiino.

Masaalaanchu Mehaammedi taalleenyanna ayirrinnye leellisha, mimmitu ledo kaa`lama, manchi beetti akata ikka hasiissannota Qullaawu Quraani giddo xawisnota kayise; Musiliime dagoomi Kaaliiqi hajajo ayirrisatenni ayyaana ayirrisa hasiissannota coyi`rino.

Irreechu ayyaana UNESCO kalqete Dona assine maareekkisiisate loonsanni hee`noonni

Amsaalu Felleqe

Addis Ababa:- Oromote daga Kaaliiqa galattannohu diru dirunkunni ayirrinnsannihu Irreechu ayyaani keerunni ayirrisame gumulamanno gede balaxote qixxaawo assinoonnita Qoqqowu Woganna Turizimete Biiro egeensiisu.

Qoqqowu mootimma komunikeeshinenna woganna turizimete Biiro qinaabbe Irreechu ayyaana ayirrisate assinoonni qixxaawonna ayyaanu keerunni ayirrisame gumulamanno gede assate looso lainohunni Oromote Budu Mereershira odeessaanote xawishsha uytino.

Qoqqowu Woganna Turizimete Biiro miseessu sooreessi kalaa Birhaanu Buxe tenne yannara coyi`ranni; Oromote daga hawadi yannanni fulte xawaabbu yannara sa`annooha Irreechu ayyaana budu jirtesi agarino garinni ayirrisamanno gede balaxote qixxaawo assinoonni.

Tayxe dirinni; “Irreechu mittimmatenna roduuwimmate sumuda!” yaannohunni ayirrisamannoha ikkana; konne ayyaana Halantino Mootimmuwa Rosu, Sayinsetenna

Budu Uurrinsha (UNESCO) kalqete Dona assine maareekkisiisateno loonsanni hee`noonni egeensiisino.

Irreechu ayyaani Oromote dagaha calla ikkikkinni wo`mante Itophiyu dagaha ikkinotanna Itophiyu daganna dagoomi mittimmanna jawimma kaajjishannoha Gadu amanyootinni hinkiilloonni bude ikkasino huwachishino.

Ayyaanu Addis Ababahonna Bishooftu budu hornyasi agarino garinni keeraatunni ayirrisame gumulamanno gede assatenni

albilichono kalqete Dona assate amandoonni mixo gumulantanno gede baalunku qeechasi fula hasiissannotano qummeessino.

Tayxe dirinni ayirrisamannohu Irreechu ayyaani roduuwu daganna dagoomi ledo mittimmatenni ikkine iibbino garinni ayirrinnsanni yiinohu kalaa Birhaanu; hiittenne amma`no harunsaano ikkito poletikunna woloottu badooshshubba noonsarino mittimmatenni ayirrisannoha ikkasi xawisino.

Ayyaanu ayirrisamanno yannaro mitto barrinni 5-7 miliyoone ale ikkitanno daga beeqqaano ikkitannota kayse; kunino daa`attote handaarinni daa`ataanote bobbankenna handaarunni afi`nanni eo lossannoha ikkasi coyi`rino.

Irreechu mittimmanniha, keerunniha, mimmitu ledo gatona yine baxillunnina ayirrisamatenni ayirrinnsanniha ikkana; konni ayyaanira gurcho tiro aatenni dagooma so`risiisate wo`naaltanno bissa noota qummeessinohu miseessu sooreessi kalaa Birhaanu; hunote assoote gumulate hasidhanno bissa hedonsanninna assootinsanni eemarantanno gede yaanni amadisiise sokkasi saysino.

Guulcho Heddo

Dagitte Ayyaanna Mittimmanke Xawishshaati!

Dagitte ayyaanna mittimmanke xawishshubbaati! Dagittenna amma`nonniti xawu budubbanke ayimmanke xawishsha kalqete dagooni gidono egensiissannonke badooshshuwanketi. Techo ayirrinseemmo Masqalu Demeru ayyaaninna barrubate gedensaanni ayirrinanni Irreechu ayyaanino gobbankera iibbino garinni ayirrinanni amma`notenna budillitte ayyaanna mereerinni qaruuddeho.

Masqalu ayyaani budillichonna ayyaanaame amado noosiho. Masqalu ayyaani mimmito kaa`late, mittimmanke, baxillunna keeru xawishsha ikkana; loosunnino ikko wole hedweelchonni xeerti`re keeshshinohu baalu xaadanno. Fiixu fiixunniwa xa`mamanno. Kaa`lamanno. Hattono haaro mine sheekki`nanni yanna ikkasi baxxino bayicho aannosi.

Lawino garinni Irreechu ayyaanino mittimmanke daafira dudubbanniha, mittimmanke hasaawunni roore assootunni leellinshanniha, araarunna keeru duduwananno mittimmanke gurdaasinchooti.

Itophiyu daga hagiirrenna qarrubba mittimmanke sayinsoommoreenna sayinseemmo dagaati. Dhaggetenni xaadatenni gobbaanni gutu balchoomma, budunna heeshshote hayyo noonke daga ikkanke xawinseemmo tenne ayyaannanniiti.

Tini balchoomma Itophiyu daga balchoommaati. Itophiyu daga xawishsha ikkinoha mittimmanke balchooma kaajjishatenni dagate mittimmanke sufisa dandiitote. Ninkennino sae kalqete dagara egensiissinote. Lamenti ayyaanna kaajjadu hawadinni fulle haaro hexxora sa`neemmo Wocawaaro aganinni ayirrisamansa aye woytenu baxxitinotanna haaru wodaanni mittimmanke kaajjinshe sufate kaayyo uytannonke.

Lamenti ayyaanna xawu ayyaanna ikkana aleenni Masqalu ayyaani UNESCOte amammandannikki Donna mereero borreessaminoho. Irreechu ayyaanino aantetenni kalqete Dona ikke borreessamanno gede loosanni hee`noonni. Ikkinohura, baxxinohunni Itophiyu qara quchuma Addis Ababa kalqete kifillanni dagganno daa``ataonna qoqqowubbatenni tenne ayyaanna ayirrisate daanno manna baxillunni adhine baxillunni geegiisa agartanno.

Itophiyu haammata budillichonna dhaggete jiro ayidde ikkiturono kuusaminoha dhukase gari doogonni latisanna egensiisa hoogasenni handaarunni afi`neemmoti eo lophitinokkiti anfoonnite. Mittimmanke kaajjinshe tenne jirubbanke latisa, agaranna awuuta noonke. Kuni qole daa``attote handaari baqqi yaanno gede assanno. Ledoteno haammata qansootira loosu kaayyo kalaqa dandiinanni.

Tini gurte gundannikkiti ha`nura budubbanke miinju bue assine aantanno ilamara tareessinanni gede budillitte balchoommanke danchu garinni latinse mitto daa``attote eote bue gede assatenni gobboomu Jireenyinkera safo tungeemmore akka hasiissannonsa.

Konnirano Masqalu Demeranna Irreecha labbino ha`nura budubbanke ayirrisantanno amanyooti hoshoshamikkinni ilamate sayisate gibbona obbooshshe huanatenni gobbanke Jireenya buuxisate baalunku qansichi qeechasi fula hasiissanno.

Lamenti ayyaanna xawu ayyaanna ikkansanninna haammata dagoomu kifilla beeqqitannota ikkana aleenni gobbate su`ma gotti assitannota ikkansanni keerehonna ga`labbote baalunku yawo noosi. Masqalu Demeranna Irreechu ayyaanna amma`notenna budillittete balchoommansa shaangissukkinni ilamatenni ilama tareessitanno gedenna keerunni ayirrisantanno gede baxxinohunni wedellu jawa yawo agartannonsa.

Ikkinohurano baalanti Itophiyu daga Masqalu Demeranna Irreechu ayyaanna iibbino garinni ayirrisantanno woyte amma`notenna budillitte balchoommansa agarte ilamate tareessitanno gedenna keerunni hanafante jeeffanno gede yawose garunni fula hasiissannose.

Keereho balaxo aatenni ayyaanna iibbadu garinni ayirrisantanno gede wedellu qooxeessinsara keerehonna ga`labbote hasiissanno halamme assa noonsa. Konnirano ga`labbote bissanna hajo la`annonsa bisaa ledo qinaawatenni loosu hasiissanno.

Kuri ayyaanna daganke mereero sannate kaajje sufinoha mittimmanke balchooma sufisiisatenna ilamate tareessate ragaanni noonsa horo luphi yitote.

Haaru diri kawa tenne ayyaanna ayirrinseemmo woyte mittimmanke illacha aatenni mimmito kaa`latenna mittimmanke kaajjishate wodaanni ikkara hasiissanno. Kunino keerunni baxillunni xaadannoha kaajjado dagooma kalaqate widoonni qeechisi luphi yinoha ikkasino mittimmanke kaajjishanna balchoomano ilamate huwachishatenni hananfoonnita gobboomunna duuchu handaarita Jireenyu harinsho ollaha hasiissanno!

Xaphoomu Ministerichi Abiy Ahimed (Dr) Hawalle Illishino`ne yitanno Sokka Hawalle Masqalu Ayyaanira Illishino`ne!

Damaru yaa, leda, ledi, kuusi yaate. Damaru soorrote malaateeti. Jaddaasinu sutantanno Masqali baatooshshu malaati widira sooramino; Damaru, haammata manna gamba asse keeshshiishannoho; Damaru ajinowa ledate; Damaru billaallinoha gamba assate. Base basente xeerti`re nooha gamba assannohonna ledannoho.

Haaru diri chibbo haaru garinni xawino diri hanafannoho. Mannootunni haaro hexxo haaro gede hanaffannote. Masqalu ceicho usurantanno yannaati. Tini yanna Baattote hayisso mudhannote.

Damaru Masqalu ayyaani feeffatora haqqe lendanniho. Haqqe gamba assine chibbo; chibbo gamba assine Damara assinannite. Haqqete xigirra ayii geeshsha billaallituro gamba yaa hoogguro chibbo ikka didandiitanno. Haqqe gamba asse xaadisannohu usuraancho no. Chibbo gamba yite irkisante uorra hoogguro, Damara dikkitanno. Chibbo mittowa uurrissannohu mereeri haqqichooti. Kuni haqqichi, jawaatahonna gaangawasi noo haqqe duqqa dandaannoho. Tini heelliicho Itophiya riqibbanno.

Chibbote haqqe baalanti mitto dana dikkitino. Mittu baychinnino dixinqinanni. Mittu mittunku haqqi umisinni uurranno. Kayinnilla, jawaante, kaajjille, dhukanna wolqa heedhannonsa gede chibbo ikkete ledantanno. Haqqe xaadissanno xushsho gede, Itophiyu daga xaadissannoti babbaxxitinoti ayiimma no. Damara gamba assatenni gobbanke gottima adda assate gamaba yineemmo lawishshaati.

Itophiyu chibbote haqqe gede, budu, amma`no, jiro, hornyu, laooshshu, dhagge noosete. Baalunku gadadame mittu garinni heda dinosi. Mittu budinni fula dinosi. Mittu Afoo coyira dihasiissannosi; mitte ayiimma gadadunni hee`ra dihasiissannonke. Ikkollana, tenne baala elto gamba assine lendiro, umo ikkine chibbote gede mittu qarqarira dhuka ikkannonke. Sufe qole, Damaru gede xaadinse mittu gafinni uurrinummore jawa gobba ijaarreeemmo.

Tenne chibbo mitto asse uurrissannohu mereeri haqqichooti. Kuni chibbo mittowa qole xaadise uurrissannohu mitte miinju polotiki dagooma kalanqeeemmo Federaalete amanyoote leellishanno. Badooshinke mittimmankeeti; Itophiya leellishanno. Kuni Itophiyu dagooni mittimmankeenni ledamme, gaacheenunni waajjinannire, jiraameette, jawaata, bayira gutu gobba ijaara dandiineemmo. Kuni ikkannohu, Damaru gede mittimmanke xaannde ledammummoreooti.

Chibbo hallanyunni qooxeessinkera loosu dandiineemmo; Damara kayinni, gutunni ikkine leda hoongummoro diledamanno. Dangoommo doogo babbaxxitinota

ikkitara dandiitanno. Amma`nonke, doorshinke, yortonkeno uminke chibbo ikkitara dandiitanno. Gobbanke kayinni gutunni ledamino Damarahoyaate. Ninke hoongummoro gobbanke diheedhanno. Ayii geeshsha ququxammummore Damara callootinke diqanseemmo. Woluno daara agarreeemmo. Gobbate gede ikkininna, mittu ollii gede aneho diineemmo. Damaru baalunkuho; baalunku amuraatinni gumulamannonna gobbanke hincilaalooti.

Damara ane chibbo widoonni balanxe qanso diineemmo. Damara qansanni yannara, "Ane chibbo giirrantannokka yine diyaandeeemmo. Giira qasate amuraate hiikkannino qasa hananfo qarranke dikkino. Qansoonni giira baalankawa iillishshanno. Itophiyaha kaayyote giira ikkitinoti Itophiyu lopho hiikkono giirama hanaffuro yannate giddo baalankawa iillitanno. Mittu haqqichi woleho, mitte chibbo woleho caabbichoo ikkatanno gede iillishanno daafira gatannosiri dino. Ikkollana, ledanno dhuki no. Baalanka qansanni ha`nanni kiirra, caabbichu dhuki lexxanni ha`ranno.

Ninkeno wolu fiixinkera beenkummo kiironni, xeannonkeri dino. Itophiyu dhuki lexxanni ha`ranno; Illacha tungeemmo chibbote aana ikkikkinni, jawu Damara aanaati. Ayyaanu umi konneeti.

Chibbo hidhinammoranna hirammore dandiineemmo. Damaru kayinni Itophiyu gedeeti. Dihiranni; disoorrinanni. Baalunku umisinni haa`re hareemmo diyaanno. Gutunni lende gutu wodaanni amande ha`neemmo ha`nura halaaleeti; Ninke su`maati.

Damaru halalaanyu Masqali afaminowa kulanno kulaanchooti. Gobbanke lophoranna Jireenyaha mittimmanke uurrineemmo lawishshaati. Damaru raga kulanno. Halalaancho Masqala badinoho. Itophiyu oosono uurrinannonna hadhanno halalaancho ragaati; hexxosira caabbichoo. Jawaantesera lawishsha ikkanno. Masqala hanse afate yanna adhinote gede, Jireenya abbate hattonni jawa gede daafurranni wo`naalsha hasi`ranno. Masqala hase afate gedeeha haammata mannu wo`naalshanna mittimmanke hattonni amaalamishsha hasi`ra wodaanni ikka noosi.

Tayxeha Damaru ayyaana togoota jajjabba heddo wodaanninni ayirrinseemmo gede hexxo asseemmo.

Dancha Damarunna Masqalu ayyaana baalunkura ikkonke!

Itophiyu Oososi Wo`naalshinni ayirrenna waajjineenna hegerera hee`ro!

Kaaliqi Itophiyanna dagase maassi`ro!

Wocawaaro 16, 2016M.D

Bakkalcho

Bocaasa 10, 2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bibilu Kiir - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiir -

Imeele - yaredoyaredozeni2@gmail.com

Bibilu Kiir - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bibilu Kiir - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaal Felleqe

Abrihaam Samuel

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Egensiishsha haa`nanni kiffle

Bibilu Kiir - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egensiishsha hirate qineessinanniwa

Bibilu Kiir - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/ /Ethiopian Press Agency/

Sidaamu Afoo

Wosincho

“Abbay kofatto woloota gobbuwa miicate ikkikkinni Itophiyanna wolootano kaa’litanno yine loonsoonnita ikkase afa hasiissannonsa”

Ambaasaadder Diina Mufti

DagateR/A/M/Gob/Xa/Hobbaatu Uurrinshu Komite Miila

Qiddist Gezaheny

Gobbayidi hajo ministere loosu mine dagitte dipiloomaase dayirektere Jeneraale ikke loosino. Tenne uurrinsha giddo babbaxxitino yannara lame hige qaaluu sayisaanchimmanni owaatino. Ameerikunna Kanaadu Embaasuware amaalaancho ikkeno loosino. Siwidinete Itophiyu addi soqqamaanchono ikkino. Zimbaabuwe, Keeniyahonna Gibtsete Itophiyu Imbaasuware Ambaasaaddere ikke loosino. Xa kayinni gobbayidi xaadooshshinna hobbaatu uurrinshu komite miila ikke loosanni afamanno; Ambaasaadder Diina Mufti.

Dipiloomaasete handaarinni hala’ladunni loosinoha Ambaasaadder Diina Mufti; sai diri Itophiyu Dipiloomaasete millimillo deerra, gobbate dipiloomaasete handaari xiiwonna seyoo lainohunni hattono Itophiyu BRICS miila ikkase ledo amadisiisaminohunni afi’nanni horo, kalaqantara dandiitanno xiiwonna labbanno hajubba aana hasaawinse aanino garinni niwaawete shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Sai diriti gobbate dipiloomaasete harinsho maa labbanno?

Ambaasaadder Diina:- Sai dirinni dipiloomaasete handaarinni haammata xiiwo hee’rase bikkinni danchummatenni kayinsara dandiinanniri jajjabba gumma no. Xiiwo anfoonnite. Qarunni Aliyye gobbate qooxeessira kalaqamino ola harunse kalaqamino dipiloomaasete akataati. Ikkollana, keeru doogonni assinoonni millimmo ayirritannota ikkiturono goofimarchoho qarra tiratenni sumimmete aana iillinoonni mitto jawa gumaati yine adhinara dandiinanni.

Konni aana kayinsara dandiinanniti Piritooriyu sumimmeetii. Konne mittu Dipiloomaasete guma assine adhinara dandiinanni. Korqaatuno, duucha woyte xiiwo wole widoonni kaayyo haadhe daggannoha ikkana tenne doogonni keeru kaayyo afi’noonni.

Wolu sai dirinni aleenni xawinsi olinni babbaxxino raginni jawa xiiwo kalaqantino. Tenne xiiwo dandaate assinoonni sharro gamunnino ikkiro gummaamete. Tini xiiwo heedheennanni dagoomittetenna miinju lopho borreessiinsoonni.

Sai diro wolu jawu gumi gede la’nannihu Itophiyu BRICS (Biraazile, Ruusiyu, Chaynu, Hindenna Wodiidi Afriki gobbuwa) miilimmaati. Umihunni BRICS miilimma Dipiloomaasete iillo halashshitanno; noo jaalla ledo hee’ranno xaadooshshinni ledote jaalla baxxino garinni kalaqi’rate kaayyo uuyisiissanno. Kunino daddalo lifixisatenni, Investimente ledatenni, tekinoloojete reekko rahisatenna xaphoomunni Dipiloomaasetenna poletiku irko kalaqate widoonni abbanno gumi jawaho. Konni daafira BRICS miilimma mitto jawa guma assine adhinannite.

Ledoteno Itophiyu babbaxxitino barera beeqqitanni keeshshitino. Ahiguretenna kalqoomu bare aana noonkanni. Tenne bare aana Itophiyu horo agarsiissanno uurrinshuwa leellinshoonnitenna hasi’nanni guma afi’noonni bareeti.

Kunino koroonu, lolahunna sa’e sa’e moolle hattono Aliyye qooxeessinni ledote wolootu qooxeessubbarano gaance heedheennanni assinoonnire ikkana hawa dihasiissanno.

Xaphoomunni sai diro gobbankehu dipiloomaasete akati gobbanke xiiwotenni fushshate assinoonni sharro gummaa’mite leeltinoreeti yaa dandiinanni; afi’noonni gumi aana safamme albillitte halashshine loosa hasiissanno.

Bakkalcho:- Xaa yannara Itophiyu harunsannoti Dipiloomaasete poolise hanqafaanchote yinanni; togo yaa mayyaate?

Ambaasaadder Diina:- Hanqafaancho dipiloomaase yineemmohu gobbanke horo qaafissu geeshsha; gobbate horo yinanni woyte qole miinju, poletiku, Investimente, Turizimenna w.k.l... yinanni tittirrammora dandiineemmo horo Itophiyaho abbitu geeshsha hiittenne gobba ledo xaadanna mitteenni loosa la’anno.

Hiitti gobbano qaafissanno poletiku laaoshshi korqaatinni dannunni, dargu xeertinyinninna ofollote garinni Itophiyu dibadanno. Qarru hee’rirono Itophiyu hatte gobbanni hasidhannori dino yaa dikkino. Hatte gobbanni hasidhannorinna hatte gobbara kaa’lannoscha ikkiro hatte gobba ledo xaaddanno yaate. Kowiicho kayinni uyine adhate massaggonni, baalanka hanqafisiisino garinni, wolootunna ninke gobba horo hedote giddo woratenni hakkonneno qaafisate aana safamate yaate.

Konninni qara ikkino gobbayidi xaadooshshi massaggonni harinsanniha; baalanka kalqete gobbuwana hiikkunni qooxeessira noo uurrinshuwa Ahiguretenu ikko kalqoomu uurrinshuwa hanqaffino harinsho hanqafaancho dipiloomaasete doogooti yaa dandiinanni. Hanqafaancho dipiloomaase shotunni Itophiyu horo kaima assite baalunku ledo hasaawanna xaadate yaate.

Tenne qara ikkitino gobbayidi xaadooshshi massaggonni harinsanniha; baalanka

yaano baalunku raginni noore kalqete gobbuwana hiikkunni qooxeessira noo uurrinshuwa; Ahigurennitano ikkito kalqoomu uurrinshuwa hanqaffino harinsho hanqafaancho dipiloomaasete doogooti yaa dandiinanni. Hanqafaancho dipiloomaase shotunni Itophiyu horo kaima assino garinni baalunku ledo hasaawanna xaadate yaate.

Bakkalcho:- Itophiyu BRICS gaamo miila ikkase wolootunniwa danchummatenni la’ama hooggara dandiitanno; konni aana ati mayyaatto?

Ambaasaadder Diina:- Garaho; BRICS giddo noo gobbuwa anfoonnite. Baxxinhunni mitte BRICS gobba olu giddora ease harunsine olu giddora e’ino gobba; mite mite Awuropu gobbuwa ledo baxxino laaoshshe kalaqqanno. Ewelo yinanni gobba mayra BRICS karsantu? Yinanni hedo ka’anno. Ikkeennano mittore assa didandiinanni.

Itophiyu BRICS karsantannohu insa ledo yekkeeratenna giwamate ikkikkinni umise horo agarsiisi’rate ikki geeshsha insa horo kisate dikkino yitanno hedo seekkine wodancha hasiissanno. Ikkollana kuni koffeeenyi digatannoho. Hemenna hedo heedhanno. Kayinnilla halaale la’a hasiissanno.

Wo’manka woyte qaafannohu, gumullannihunna gummaa’minara dandiinannihu gobbayidi xaadooshshi hasiissanno. Tini doogo lowo geeshsha hasiissannote. Duuchanka woyte Jiograafunna harunsitannohu Poletiku amanyooti bikkaancho dikkanno. Bikkaancho gobboomitte horo ragaanni la’ama hasiissanno; togo akati duuchanka woyte kaa’lannohanna albillitte gummaamma assannoho.

Bakkalcho:- BRICS kalaqama kalqete wolqate dira disoorritanno?

Ambaasaadder Diina:- BRICS albano no; BRICS giddo noo gobbuwa yaano Chayinanna Ruusiyu labbinori jajjabba gobbuwa no. Ninke Ahigurenni Wodiidi Afriki no. Laatin Ameerikunni Biraazile, Isiyunni Hinde no. Xa muli yanna kawa Ote gobbuwa lexxitino. Albillitte wolootuno lophitannoha ikkanno. Xa BRICS Ote miilla gobbuwa lendanna shiima barrubba giddo gaamo 20 miilla gobbuwano Afrika mitte miila gede assite adhitino. Kowiichono ko’ono mittu wole goshooshatenna filate ikkito leeltanno.

BRICS miilla gobbuwa mereero badooshshu dino yaa hoongirono mimmitinsa ledo dadda’litanno. Lawishshaho; Chayinu Ameeriku ledo dadda’lanno. Ruusiyuno Yukreenete ledo olu giddora easenni kainohunni baxxino oli kalaqaminoha ikkirono mimmitu ledo xaada no; xixxiwamano hattonni leeltanni no. Konnira kalqete wolqate diri kowiichooti. Aliidita ikkite kalqe hembesitanni noori konneeti yaate didandiinanni. Baalunku umisi qeecha afi’rino.

BRICS jawaattanni harase kaayyose hala’ladote. Xa BRICS lowo gobbuwa adhitanni afantanno. Saudi, Gibtsenna Itophiya lede Ote gobbuwa hanqaffino. Miilla lexxitu kiir jiro lexxitanno. Jiro lexxitu kiir kayinni Tekinolooje lexxitanno. Tekinolooje lexxitu kiir olantote wolqanna ikkadimmano lexxitanno. Xaphi assine konni garinni la’nanni woyte kalqete aliidimma bandoonnikki xixxiwamate akati noota dea dihasiissanno. Ikkollana ninke

Wosincho

Qoola 5

tenne wolqate di'rinni horonsira noonke. Baalunku ledo horonkenna hasattonke garinni iillannokere afi'ratenna xaadooshshenke loossate kaayyo noonke.

Bakkalcho:- Itophiyu BRICS gaamo miila ikkase woloottunniwa danchummatenni la''ama hooggara dandiitanno. Kowiicho ati mayyaatto?

Ambaasaadder Diina:- Garaho. BRICS giddo noo gobbuwa anfoonnireeti. Baxxinohunni BRICS miila ikkitinoti mitticho gobba olu giddora ease harunsite olu giddora e'ino gobba mite mite lophitino gobbuwa ledo koffeeenyu giddora e'ino. Konni daafira BRICS ledo karsama hatte gobba ledo koffeeenyu giddora e'ino gobbuwa ledo baxxitino macciishshamme kalaqqanno. Ewelo yinanni gobba mayra BRICS karsantu? Yitanno hedo kalaqqanno; ikkirono assine anfanniri dino.

Itophiyu BRICS karsantannohu insa ledo giwamate ikkikkinni umise horo agarsiisirate ikkino daafira insa horo kisate dikkino yaannoha seekkine afa hasiissanno. Ikkollana kuri koffeeenyuwa gattannokkire ikkansa afa danchate. Hemenna hedono heedhanno; qaru coyi kayinni kaa'lanno halaale la''ate. Duucha woyte Jiograafunna harunsitannohu poletiku amanyooti bikkaancho dikkanno. Bikkaancho ikkara dandaannohu gobboomu horo garinni la''a hasiissanno.

Bakkalcho:- BRICS miilla gobbuwa mereero noohu poletiku, miinjuna dagoomittete xaadooshshi BRICS aana kalaqanno xiiwo mageeshshite?; konni aana Hindetenna Chayinu mereero noota danna kiphu lawishshu gede kaysa dandiinannina tenne aana mayyaatto?

Ambaasaadder Diina:- Aleenni xawisummo garaati. Gobbuwate mereero co'o ikkino xaadooshshi dino. Baxxinohunni olliichimma noonsa gobbuwa xaadooshshi shiima xeertinye afi'rara dandaanno. Mittu wole huluullamannohu, mittu wole xiiwannohu, jirote korkaatinni, dannunna ayirrinu korkaatinni babbaxxitino huluullo heedhara dandiitanno. Tini xa'mote aana kayinsinte gede konni albano noote. Kuni noo gedeenni hee'reennanni gobbuwate akaa insa xawissara dandiitanno. Ikkollana BRICS miilla la'annohu qarunni gobbansa horooti. Mereeronsa noo coyi noo gedeenni hee'reennanni jawa misile la'e gamba yitinoha ikkasinni BRICS horo amadde suffanno yaate.

Bakkalcho:- BRICS kayinni mite mite lophitino gobbuwa xiiwo dandaate widoonni gummaa'mansa mageeshsha ammansiissanno yite hedatto?

Ambaasaadder Diina:- Gumaa'mansa bikki gobbuwa lawannoho. Miilla gobbuwa kayinni ayeootiro anfoonnireeti. Umo kayinsi gobbuwa mereero badooshshu no; xiiwo heedharanna suffara dandiitanno. Xiiwo kayinni anfoonnite. Kalqete aana mittu wole xiiwate, mittu wole kaa'late, mittu wole shiqishatenna mittu wole xeertisate ikkito no. Kuni konni garinni sufanno yaate. Xiiwo heedhanno; xiiwo heedheennanni gumu

la'nanniha ikkanno. BRICS albano no; xaano noolla; Albilliteno suffanno. Xa kayinni gobbuwa lexxitanni dagginohura xiiwo kalaqqanni ha'rate kaayyo lowo geeshsha hala'ladote yaa dandiinanni.

Bakkalcho:- BRICS kalaqama lophitanni noo gobbuwara mageeshsha kaa'litanno?

Ambaasaadder Diina:- Lophitanni noo gobbuwa jironsa garunni horonsirate kaa'litannonsa. Seeriweelo daddalo goshoosha dandiitanno. Korqaatuno miilla gobbuwa jajjabbate. Insa jirono goshooshate kaayyo afidhanno. Turizimete widoonnino mittu tekinooloje mittu goshooshate kaayyo heedhanno. Kuni xaphoomunni horonsi'rate injaannoha ikkana baxxinohunni lophitanni noo gobbuwara lowo geeshsha kaa'lanno.

Bakkalcho:- Xa Itophiyu BRICS miila ikkitino; konni korkaatinni mite mite lophitino gobbuwa koffi yitara dandiitannota hendanni. Gobba miila ikkitanno yannara heedhanno horonna harunsite kalaqantanno gawajjo mageeshsha xiinxallinoonni?

Ambaasaadder Diina:- Itophiyu ayece jaala ikka hasiissannosero murate wole gobba fajjo dihasiissannose. Ayirrado gobbaati. Konni daafira xaano ikkiro hasidhino maamari giddora karsante miila ikkate mudhitannoti umoseeti. Itophiya yineemmo woyte dagaseeti. Dagase doodhitino mootimma hasidhino maamarinna uurrinsha miila ikka dandiitanno. Aleenni xawisummo

garinni yaate. Xaa yannara konni ledo mayra jaala ikkito? Yitanno wolqa lowontanni adhamooshshe diafidhino. BRICS miila xa ikkinummorono miilla gobbuwa ledo albano ikkiro jaallate. Chayinu ledo konni albaannino ikkiro hala'ladu jaaloomi noonke. Jawu miinju xaadooshshi noonke. Ruusiyu ledono keeshshino jaaloomi noonke. Hindete ledono noonke xaadooshshi anfoonniho. Konni daafira insa gambooshshi ledo ikka qarra diafidhino. Korqaatuno hallanyu deerrinni kaajjadu jaaloomi hee'rinkero gamba yine maamarinsa giddo afama mitto qarrano diafidhino; konni garinni la''a woyyitanno.

Bakkalcho:- Mite mite lophitino gobbuwa ledo noonke xaadooshshe shaashshitaro dandiitanno yitanno hedo kayinsanni. Mageeshsha xiinxallinoonni yinoommohu konniraatina; konni aana noohe hedo maa labbanno?

Ambaasaadder Diina:- Mitte gobba woyi mitte uurrinsha ledo kalanqemmo xaadooshshe wolu kisaarinni qo'la dinonke yitanno uurrinsha no. Xaadooshshuno ikko miilimma mitto gawajjatenni woyi mitto xiiwatenna horo xiiwatenni dikkino. Horo gutunnite. Togoo hajo aana baalunku horonsira dandaanno. Hajo gutu horonsiraanchimmaati. Gutu horonsiraanchimma hedote giddo wortinoha ikkasinni wolootu konni deerrinni xiibbe gibbanno korqaati dihee'ranno. Insano ikkituro kuri BRICS

miilla gobbuwa ledo xaadooshshu noonsa. Hinde lophitino gobbuwa ledo kaajjado xaadooshshe afidhino. Biraazile lophitino gobbuwa ledo kaajjadu xaadooshshi noose gobbaati. Itophiyuniwa iillanno woyte mayiraati baxxannoha ikkannohu? Itophiyu mayra qarrantanno? Mayira miila ikkate dihoronsidhanno.

Bakkalcho:- Lophitino gobbuwa halantino mootimmuwa labbinori kalqoomunnireno ikkito Ahigurete uurrinshuwa horonsiratenni gobbuwate aana xiiwo kalaqqannoti anfoonnite. BRICS widoonnino labbanno xiiwo kalaqama hoogase daafira mageeshsha ammannanni?

Ambaasaadder Diina:- Xaa yannara halantino mootimmuwa uurrinsha aana soorro abbate jawa soorroto looso loonsanni hee'noonni. Tini hajo batinye lophitanni noo gobbuwa hajooti. Korqaatuno, halantino mootimmuwa uurrinsha baxxinohunni adawu amaale mini haaronso hasiissannosi. Ninkewa mite mite qooxeessubba riqibbino gobbuwa no.

Halantino mootimmuwa uurrinsha aana Afrikaho miilimma hasiissannosi. Laatin Ameeriku gobbuwa miilimma hee'ra hasiissannosi yaannohu keeshshino illachi no. Tenne widoonni halantino mootimmuwa widoonni xiimbanni coyi lowontanni adhamooshshe diafi'rinoho. Danchumma hakkonni baxxinohunni adawu amaale mini giddo huuro huurotenni shaarate kaayyo no. Itophiyu kayinni hakko giddo kaajjadu jaali nooseha ikkasinni; konni albaannino la'noonninte gede jaallanke widoonni horonsi'noommo akati no.

Kunninni halantino mangistuwa ga'labbote agarooshshi amaale mini giddo ninke aana xiiwo kalanqara hendoonniha mito mito illacha huuro huurotenni shaaratenni horonsirate kaayyonsa horonsidhe tuggino akati no. Konni daafira xaano leellannohu konni deerrinniiti. Konni daafira BRICS miilla gobbuwa lophitino gobbuwa soro leddanno yitanno ammana dino.

Bakkalcho:- Itophiyu Abbay kofatto aana shoorki doyicho waa wonshitino; dipiloomaasete handaarinni heedhanno horo mageeshshite?

Ambaasaadder Diina:- Shoorkiti Abbay kofattowayiwonshajawiidi Dipiloomaasete loosi gumi xawishshaati. Kuni lowo geeshsha jawa coyeeti. Gobbate deerrinni Itophiyu halammummo mageeshshi geeshsha guma abba dandiineemmo garunni leellishonkeho. Layinkihu, kofattote aana xaa geeshsha noota Dipiloomaasete handaari xiiwo dandiine konne deerra iillinoommoha ikkasi jawa gobboomu seyooti. Dipiloomaasete ragaanni Itophiyu naaxxitara hasiissannoha ikkana Abbay kofatto wolooto gobbuwa miicate ikkikkinni Itophiyanna wolootano kaa'lanno yine loonsoonniha ikkasi afa hasiissannonsa.

Bakkalcho:- Oottonke hala'ladu xawishshira addintanni galanteemmo.

Ambaasaadder Diina:- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

“Masqalu ayyaana ayirrinseemmo woyte meessaneete heeshshi assine woloottaho ayirrinnye aa noonke”

-Bitsui Woqiddus Abune Maatiyaas

Abrahaam Saamuuel

Addis Ababa □- Masqalu ayyaani Kiristinnu amma`no harunsaanonni gobba baalate babbaxxino amma`note amuraatinni ayirrinsooni.

Ayyaanu Addis Ababaho Masaqal Addewaawayete amma`note annuwi, ammanaanonna woshshatto assinoonni wosini noowa babbaxxino amma`note amuraatinni ayirrinsooni.

Mittimatenna hexxote lawishsha ikkinohu ayyaanu, hawadi gomichinni guggushante keeshshitiinoti Arrishsho, baattote shaqqillinni ledo karsante biifino caabbicho uytanno; uulla winxoonni wixaa mursiisse shoyee iillishshanno; daga tunsichunni fultanno; haammata hexxo assidhanno yanna ikkasenni baxxino tironna biinfillu no.

Itophiyu Ortodoksete amma`no massagaanchi Bitsui Abune Maatiyaasi tenne yannara riqiwamaanchisi widoonni saysino sokkanni; Masaqalunnire lallambeemmohu keereho, baxilleho, mittimatenna umonke sayinse aate ikkinnina wolootta xiiwatenna giwate ikka dinosi yiino.

“Masqalu ayyaana ayirrinseemmo woyte

meessaneete heeshshi assine woloottaho luphi yiino ayirrinnye aatenni baxille leellishate amanyoote woxenke assi`no” yaanniiti lede huiwachishinohu

“Araaramme yinanninke woyte giwa, Maganu widira shiqqe yinanninke woyte hirrenkenni addaxxineemmore ikka dinonke” yiinohu Bitsui Abune Maatiyaasi; konne adhineemmokkiri Masqala ayirrisa waagu nookki daafurooti yiino.

Ayyaan amuraati aana leellinohu Budunna Ispoortete ministirchi Qejela Merdaasa saysino sokkanni; Kiristinnu amma`nonni

jawa ayirrinnye uynannihu Masqalu ayyaani baca ikkitino ayyaanaamenna budu hornyubba giddosiinni amadinohu yiino.

Konni kaiminni, tayxe tonnu diri albaanni gobbanke Dona calla ikkikkinni Halantino Mootimmuwa Rosu, Sayinsetenna Budu Uurrinsha (UNESCO) kalqete Dona ikke maareekkamasi qaagiisse; ayyaanu roorenkanni bowirannonna daa`ataante timo ikkanno gede Ministere illacha tugge loossannota xawisino.

Ministirchu amadisiiseno, Masqalu

Damari ayyaani Kiristoosi umosi sayse ee manchi oosora leellishino baxillinna ayirrinnye kaiminni ninkeno mimmitu ledo baxama, ayirrisamanna hattono mimmitu ledo huluullammanni gede assitanno hunote assootubbanni fulle baxillenna mittimmanke kaajjishi`ra noonke yiino.

2016 Masqalu Damari ayyaana ayirrisate amuraati aana amma`note annuwi, aliidiri mootimma sooreeyenna woshshatto assinoonni, dipiloomaate, hattono babbaxxitino kalqete gobbuwanni ayyaana ayirrisate daggino turistooti afantino.

1498ki Masaalaanchu...

yitinoha ikkana; baca maaro bacu araari xeerto hodhisannonke yitino.

Itophiyu Isliminu hajubba xaphoomu amaale mini layinki pirezidaantichi Sheeh Abdulkeriim Sheeh Bedrediin; mimmitohu hedanna kaa`lama rosiissinonkehunnita Masaalaanchu ilamishsha ayirrinseemmo woyte isi haruma harunsine ikka noosi yee; gobbanke mittimma gutunni agara hasiissannotano huwachishino.

Ilamishshu ayyaani Masaalaanchu

Mehammedita dancha loossa heeshshote hajajo assate hedatenni ayirrinanni ayyaana ikkasino xawinsooni.

Itophiyu amma`note uurrinshuwa gambooshshi qaru borreessaanchi Liqe Tiguhan Qesiis Taagay Taaddele isi widoonni; Kaa`lama ayirrisamanna baxama Itophiyu loosantino mittimma balchoommaati yiino.

Qaru borreessaanchi togo yiinohu bero barinni 1498ki Masaalaanchu Mehammedi

ilamishshu ayyaani bayriidi Anwaari Masjiidira ayirrisamanna amanyootu aana afameeti.

Masaalaanchu Mehammedi manchi oosora mararannonna baxannoha ikkasi xawisinohu Qesiis Taagay; Itophiyu daganu naaxxineemmoti manna baxatenna ayirrisate balchoomi noonke yiino.

Konne kaajjado balchooma seekkite affino bissa kayinni babbaddankera babbaxxitino wo`naalshubba assitanna

wodanchinannitano qaagiissino.

Itophiyu daga Musliimenna Kiristinnu amma`no harunsaano mittimatenninna baxillunni ikkinnina babbadamatenni diegennammeemmo yiinohu qaru borreessaanchi; Musliimootunnihu Masaalaanchu Mehammedi ilamishshu ayyaaninna Ortodoksete amma`no harunsaano Demeru ayyaani mittu barrinni hosasi lowo geeshsha baxille leellishanno barraati yiino.

“Damaru Haqqe...”

harunsaano hawalle iillishi`ne yaanni Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr) sokkasi saysino.

Xaphoomu ministirchi amma`note ayyaana ayirrisanno amma`note harunsaanora dancha halchosi xawisanni; haaru diri chibbo haaru garinni xawino diri hanafannoho. Mannootunniti haaro hexxo haaro gede hanaffannote. Masqalu ceicho usurantanno yannaati. Tini yanna Baattote hayisso mudhannote yiino.

Damaru yaa, leda, ledi, kuusi yaate. Damaru soorroto malaateeti. Jaddaasinu sutantanno Masqali baatooshshu malaati widira soorramino; yiinohu Xaphoomu ministirchi Abiy; Damaru, haammata manna gamba

asse keeshshiishannoho; Damaru ajinowa ledate; Damaru billaallinoha gamba assate. Base basente xeerti`re nooha gamba assannohonna ledannoha ikkasi xawisino.

Damaru Masqalu ayyaani feeffatora haqqe lendanniho. Haqqe gamba assine chibbo; chibbo gamba assine Damara assinannite. Haqqete xigirra ayii geeshsha billaalitu gamba yaa hoogguro chibbo ikka didandiittanno. Haqqe gamba asse xaadisannohu usuraanchu no. Chibbo gamba yite irkisante uorra hoogguro, Damara dikkittanno. Chibbo mittowa uurrinannohu mereeri haqqichooti. Kuni haqqichi, jawaatahonna gaangawasi noo haqqe duqqa dandaannoho. Tini heelliicho Itophiya riqibbanno yiino.

Haqqe xaadissanno xushsho gede, Itophiyu daga xaadissannoti babbaxxitinoti

ayiiimma noonke yaanno xawisinohu Xaphoomu ministirchi; Damara gamba assatenni gobbanke gottima adda assate gamaba yineemmo lawishshaati yaanniiti sokkasinni kulino.

Itophiyu chibbote haqqe gede, budu, amma`no, jiro, hornyu, laooshshu, dhagge noosete ikkaseno qummeessino.

Xaphoomu ministirchi Abiy Ahimed (Dr) bero ayirrisami Mewuliidu ayyaana laise amma`note harunsaano baalantera hawalle iillishi`ne yitanno sokka sayisino.

Muxxe Itophiyu Musliimota! Hawalle Masaalaanchu Mehammedi ilamishshu ayyaanira keerunni iillishino`ne yee; Masaalaanchu ilamishsha ayirrinanni yannara Misliime daga Masgiida hadhe, mitteenni huuccatto assidhanno. Bayiru

masaalaanchu loossa, rosiishsha kullanni. Masaalaanchu lubbote noo yannara noosi shaqqille, shooshanqe, danchummanna gatona yaa kayissanno yiino.

Hiittenne amma`no harunsaano ikkinoommori Itophiyu qansooti konni bayiru ayyaaninni Musliime daga ledo mittoo`mine danchummanna shaqqille woxenke assi`ratenni ayyaanaame heeshshonke jiroo`misi`neemmo. Shaqqillunna danchumma hattono gatona yaa tirtannokki qarri dino. Fushshitannokki buusi dino yaanniiti huwachishinohu.

Ayyaana ayirrinseemmo woyte masaalaanchu Mehammedi atoote wodanchatenna shaqqillu doogo hedatenni saysa hasiissanno yee; marro dancha Damarunna Mewulidu ayyaana ikkanno gede halchosi xawisino.

Seyoo

Qaxaramme loosatenni maatete hasatto wonsha didandiinanni; ledote looso loosa hasiissanno

Amsaalu Felleqe

Buqqeete (Aimiro loosu kalaqo halashsho owaante gutu maamari Itophiyu giddo haammata looso kalaqqe loosa dandiitanno qansoota kalaqate 30 diri mixo amade millisanni noo kubbaaniyyaati.

Kubbaaniyyu 51 miilla noosiha ikkana; 47 kubbaaniyyuni qajeeltinoreeti. Kubbaaniyya uurrinshate widira soorrate ajuuja noonsa.

Kubbaaniyyu babbaxxitino loosu kalaqo handaarranni baatte qajeelsha adhitannori gobbaanni haammata mannoota ajuujansanni ledo xaadisate dandiino.

Sa'u sase dirrarano Yutuubetenna Ahaadu Raadoonnino seyoote doogo (የህ.ፖ.ሰ.ፖ.ፖ.) yaanno birxichinni Interpireeneshipete qajeelsha anno afamanno.

Worrotaw Bezzaabbih (Dr.) Aimiro Loosu kalaqo dandoo halashsho owaante gutu maamari safaano mereerinni mittoho. Maamaraho boordete miilanna qara loosu gumulsiisaanchono ikke loosanni afamanno. Kalqoomu miinju xaadooshshinni sayikki digirenni maassamino. Amaaru Afoo lede Ingilizete, Faransayenna Ruusiyu Afuubba seekke dandaanno.

Loosu kalaqatenna jawa deerra iillate ajuuja noonsare kalaqate assanni noo millimora albaanni Yuniti Yuniversitera Miinju handaari rosiisaancho ikke loosino. Rosiisaanchimmate loosisira ledote Yuniversitete Piyassu kaampaasera Diine hattono gashshootunna womaashshu miseessa pirezidaanticha ikke loosino.

Techohu seyoote gafi wosinchinke Worrotaw Bezzaabbih (Dr.) heeshshosi soorantanno gede hedewelcho kalaqantino ikkito noota qaaganno. tayxe lemuu diri albaanni "Interpirayz Itophiya" yinanni uurrinsha iso lede Yuniti Yuniversitenni onte rosiisaano loosu kalaqo lainohunni rosaanote qajeelsha uytanno gede hasidhu. Balaxxe kayinni ontenti rosiisaano rosiisaano qajeelsa dandiitanno gede 15 barrira qajeelsha adhitanno gede assini.

Qajeelsha afidhu barrinni hanafe Worrotaw (Dr) heeshshosi doogo taashshi'ra noosita seekke huwati. 15 barrubba qajeelshinni afi'rino egenno miliyoonetenni kiiranni mannoota kalaqa dandaannota huwati. Kalqoomu miinju xaadooshshubbara kaimu daddalaano, Investerootu, daa'ataanonna woloottano ikkitinota huwate togoo mannoota kalaqate hasatto galtinosita coyi'ranno.

Qajeelshu gedensaannino wolootta qajeelshubbano adhani qaxaramenna kiirere uynannisi woxi gobbaanni umisinni loose woxe afi'rate hasattosi lexxitanni hadhu. Hexxo mudhikkinni duucha yannara qarrubba xaaddannasinni sainota kulanno.

Loosu kalaqo dandoo qajeelsha uytunsa uurrinshano hattenne yannara danchu baatooshshinni qaxarinosiha ikkana; qajeelshu ledo xaadinohunni lame doyicho Ugaandu gobba ha're miinjunna dagoomitte handaarrinni horaameessa ikkino. Roorenkanni Ugaandu qaru quchumi Kampaala 40 qajeelaano qajeelsate ha'ranno woyte baatte qajeelsha adhate qixxaabbinori 200 manna

ikkitinota qaaganno.

Itophiya riqiwe Ugaandaho mare qajeelsi yannara afi'rino tumo Itophiyaho loosu kalaqo dandoo qajeelsinanni uurrinsha fana noosiha ikkana tenne hedo hakkiichonni hanafe adhe gobbasi day.

Hedosi loosu aana hosiisateno balaxe qaxaramatenni fule umisinni loosu kalaqo loosate gumu'le millisa hanafi. Tenne yannara heeshsho eaafulcho ikkitusi. Hexxo dimurino. "Hiikku gumino ciirate balaxe baattote aana uwe sholanno; hakkiinnino ciire lophe wole guma laalannote gede anino lowo jiffa xaaddannae uwanni ka'anni sae techora iilloommo" yaanno.

Loosu kalaqo dandoo hala'lituro Itophiyuno dure'mitanno yaannohu Worrotaw Bezzaabbih (Dr.); konne assate kayinni loosu kalaqate dandoo lossi'ranna halashsha ikkinota ammananno. Itophiyu giddo hasiisannokkiri hala'lannokki gede assate loosu kalaqo dandoo halashsha hasiissanno. Konne assateno ilamate buqqee horoonsi'ne loosa dandiinoro ikkinota coyi'ranno.

Seyoote wosinchinke konni handaarira ei yannara Addis Ababaho loosu kalaqo dandoo leellishannohu mittu maxaafino nookkita qaaganno. Konninni, umisinni lamala maxaaffa hattono woloottu ledo qinaawe lee maxaaffa xaphoomunni 13 maxaaffa loosu kalaqo dandoo handaarrinni babbaxxitino Afuubbanni qixxeessino. Saeno, handaarrinni misiletanni qajeelsha aate dandiisannota CD qixxeesse 1 miliyoone loosu kalaqo dandoo noonsa qansoota kalaqate millisanni afamanno.

Xaa yannara loosu kalaqo dandoo halashshate mootimanna hallanyootu low sharro assitanni nooha ikkana; jawaachinshanni loosa ikkitinota coyi'ranno. Aimiro loosu kalaqo dandoo halashsho owaante gutu maamari qajeelshunna amaalete loosu

halashshe loosanni afamanno. Xaa geeshshano haammata ajuuja noonsa qansoota kalaqa dandiino.

Uurrinshansara qajeeltinori mereerinni rooru xaa yannara uminsanni loosu kalaqqe jawa deerra iillitinotanna woloottahono loosu kaayyo kalaqqinota kulanno.

Uurrinshansara qajeelsha adhitinori kumunni kiiranni mannooti nootanna albilicho jawa guma agarranninsare ikkitinota coyi'ranno.

"Ameeriku soorramate dandiitinohu onte loosu kalaqo dandoo noonsarinniiti" yaannohu Worrotaw (Dr); gobba soorra dandiitannore boode mannoota kalaqate kayinni haammata qansoota handaarrinni qanjeelsa gadacho ikkitinota xawisanno. Kuri mannooti afantanno woyte Itophiyaho buxima, daroma, hudenna olu gatanni ha'rannota kulanno.

Itophiyu baca jiro nooseta kaayyaataame gobba ikkitinoti addaho. Itophiyu gede kalaqamunni baraadhino gobbuwa kalqete aana dino yaannohu seyoote wosinchinke Itophiyaho kayinni ajuuja noonsari boode ikkitinota kulanno. Loonse hee'rate gobbaanni albilicho qaafa didandiinanni; xaa geeshshano loosu budi hoogeenanke lophotenni duumbara gantoommo yaanno. Lophitino gobbuwa qansootansa loosu kalaqo dandoo rosiissanni ikkinotanna umonsa dandaatenni sa'e woloottaho ikka dandiitino jiroo'mitino gobba ilamate tareessa dandiitino kayisanno.

Konnira, gobba soorra dandiitannore loosu kalaqo dandoo noonsa qansoota kalaqa gadacho ikkitanno yaanno. Interpireenerootu kalaqanturo jajjabba faabrikka, hala'ladda Irshu gati, Hoteella, rosunna fayyimmate uurrinshubba ijaarantanno. Ilatateno raginsanni uurrinshuwa ikkitanno.

Qansootu loosu kalaqa dandiitanno garinni qajeelsate ragaanni xaa geeshsha lowo foonqe noota dimaaxino. Konni gedensaannino, dagate kiiri akkimala lexxitanno hadhanno. Konnira,

dagate hasatto hakko bikkinni lexxitanni hadhannohura ka'ara dandiitanno xa'mubbara dawaro qolate balanxe qixxaawa hasiissanno. Ilamate loosu kalaqo dandoo loosu bude leellisha hasiissannota ammananno.

"Itophiyu kalaqamunni baja jiro nooseta bayi'ra gobba ikkiturono xaa geeshsha kayinni dagase agarranni deerrinni dilophitino. Buxima, hudenna olu xawishshase ikke gatino" yaanno. Kunino, ajuuja noonsakki qansooti haammattino gobba assinose. Gobbankera lagga diro wo'ma du'nantanni hossanno; hala'lado baatto heedheennanni garunni loonse laalchimma dilossinooni. Konni kaiminni, buxima, hudenna hobbaatu hoongino rumuxxe keeshshino. Konnira kaima ikkannori kayinni roorenkanni qansootu loosu bude rosa hoogansaati yaano.

"Qansootinke xaa geeshshano loosu kalaqatenna daddalu loosa halashshe loosate ragaanni noonsa laoshshi digaraho. Gobba jawa deerra illishshanno qansoota kalaqa gobba massagaanno bissawiinni agarranni hajooti. Ikkollana, poletiku mannootinke kayinni konni ragaanni qansoota loosoho kakkayissannore dikkitino" yaanno. Hasiisannokere diloonsoommo. Konninni, duucha yannara sagalet anje, hude, loosu kaayyo kalaqa hooga, rosu isilanchimma hoonge, fayyimmate xe'ne, buximanna olu lexxanni dayno yaanno.

Duuchunkuri wo'minose Itophiya kalaqate gobba noose jiro horoonsi'ne latisa; lossanna soorra mittu mittunku qansichiwiinni agarranni gadachooti yaannohu Worrotaw (Dr.); konnira baalinkewiinni jawu mini loosi agarannota huwachishanno.

Maate oosonsa loosu baxxanno gede, halaalaano ikkitannonna kapho effidhe gibbannore ikkitanno gede; gobbansa baxxannorena manni anga la'e hee'rantenni uminsanni loosse lophitannorena gobbansa lossitannore ikkitanno gede amaalanno.

Ilama loosu baxxannorena kalaqqe loossannore assate maatetewiinni hanafannota coyi'ranno. Loosu baxxanno ilama kalaqate buqqeensa aana loosa agarrannitanno kulanno. Xaa geeshshano konni ragaanni laoshshe soorrate loonsoonnikkita kulanno. Ilama halaalaancho doogo amade lophitanno gede buqqeensa aana loosa agarranni.

Itophiyu giddo qaxaramme loosate laoshshi rumuxxe keeshshinotanna xaa yannara kayinni ajanni daynota kayisannohu Worrotaw (Dr.); qaxaramatenni afi'nanni eonni heeshsho woyyeessanna soorrana dandiinannikkihura ilamate seekkine huwachisha hasiissanno yaanno. Qaxaramme loosatenni maatete hasatto wonsha didandiinanni. Qaxaramaanchuno ikkiro ledotenni wole loosu loosa noosi; kuni ikka hoogiro hasatto diwo'mitanno yaanno. Itophiya buximatenni fushshate qaxarama ikkikkinni loosu kalanqe loosa hasiissannota amaalanno.

Loosu kalaqo dandoo noonsarira kayinni mootimma qajeelsha afidhano gede assatenni loosidhannonna laashshitanno base, laashshinanni maashinna liqoote woxe injeessanna woloottano hasiisanno irko assa agarrannitanno sokkasi sayisanno.

Woganna Turizime

Wocawaaro Aganira Ayirrisanni Diru Soorro Ayyaanna Yooyyo Gifaata Wolaytu, Yahooode Hadiyya, Yoo-Masqala Gaamo, Masala Kambaatu

Abrahaam Saamuel

Wodiidi qoqqowira noo daga Wocawaaru agani mereerinni kayisse goofa geeshsha ayirrisannoti diru soorro ayyaanna noonsa. Kuri diru soorro ayyaanna dirrate giddo ilama agarte ayirrisanninna latissanni ku'u ko'onnira sayissanni abbitino ha'nura ayyaannansa ikkitinota dhage kultanno.

Ayyaanna dagate giddo noonsa su'mi babbaxxinoha ikkirono, insa diru kiiri garinni la'niro diru soorro ayyaannaatilla. Lawishshah: - "Wolayittu daga diru soorro ayyaanna Gifaata, Hadiyyate dagaha diru soorro ayyaana Yaahode, Gaamote dagaha diru soorro ayyaana Yoo-Masqala, Kambaatu dagaha diru soorro ayyaana Masala" yine woshshinanni.

Woloottano hattonni addi addi su'ma afidhinoha ikkana; baalanta su'muwa mitto assannohu diru soorro ayyaanna ikkansaaati.

Yooyyo Gifaata (Wolayitta)

Wolayittu daga Oomo Lagira heeshsho hanaffu yannanni kayisse konne ayyaana ayirrisanni keeshshinoha ikkana; hiittenne amma'no ledo xaadisannosiri nookki diru soorro ayyaanaati.

Wolayittu diru soorro ayyaani dagatenni jawa baycho uynanniha ikkana, ilamatenni ilamate widira sa'anni dayno. Kuni ayyaani dagate ayimma xawisannoho. Akkaalu diri saenna haaru diri hanafanno yannara ayirrisanni ayyaanaati. "Gifaata" yaa qaalu tiro bayira (umiha) yaate. Gifaatu, Wolayittu daga diru kiironni mite yaate. Wole widoonni sa'ate yaanno tiro afi'rino. Tunsichunni caabbichu widira, akkalu dirinni haaru dirira sa'ate. Gifaatu ayyaani manna calla ikkikkinni saadanna cea gattukkinni ayirrisanno ayyaanaati.

Gifaatu ayyaani qixxaawo wolootta ayyaannanni baxxitanno. Kunino, baalunku dagooni shiimunni kayise jawu geeshsha ayyaana qixxaawo assate uminsa qeechi noonsahuraati. Qixxaawo gaamotenni ikkana, mimmito kaa'latenni ayyaana hasiisanno looso loonsanni. Annuwahu, wedellaho, amuwahu ikko seenneho uminsaha ikkino qeechi noonsa. Ayyaanu barra labballu, booto gorritanno. Gorrite ka'u gedensaanni mitto bado iillitinosi manchi mine bura maala murte, daaxxa qixxeessite mittimmatenni saga'litanno. Kunino, baxillenna mittimma xawisa ikkinota kullanni. Gorrinoonni maali aaninni murroonniha dhadhama qassu gedensaanni, gatinoha beeqqite mine minensa higgara albaanni daanno diri ayaanirano woxe gamba assitanno.

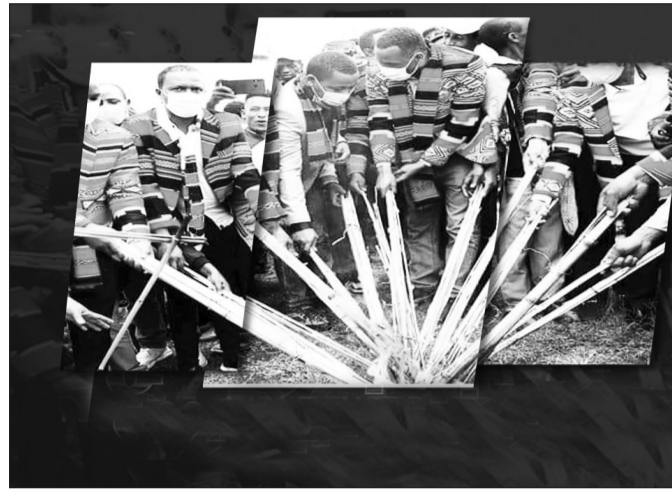
Konne barra saadano duubbe itte hossanno gede balanxe kalloonni hayisso itarra bobbaansanni. Oosoteno ayyaana biiffe ayirrisanno gede haaro uddanna hiraansanni.

Konni ayyaanira giwaminohu araaramanno; xeertote noohu maatesi ledo xaade ayirrisanno; asalu noosihu baaxxikkinni ayyaana diayirrisanno. Konne ayyaana Wocawaaru 13ni kayinse lame lamalara ayirrisanniha ikkana, jeefote baalunku chibbo giirte daanno dirono Kaaliqi keere iillishonke yaatenni wedellu sirbunni xawisanno. Gifaatano geegiissitanno. Gifaatu ayyaana tayxeno Wolayitta sooddote quchumira Wocawaaru 13ni jajjabba wosinna noowa iibbinsho ayirrinse sa'noonni.

Yaahode (Hadiyya)

Yahooode diru soorro ayyaani Hadiyyate dagara ayimma xawishsha ikkinohu, ilamatenni ilamate widira sa'anni dayno budu ayyaanaati. Kuni diru soorro ayyaani diru dirunkunni Wocawaaru agani bocira ayirrisanniho.

Hadiyyate daga diru soorro ayyaana Yaahode

ayirrisannohu wole ayyaana ayirrisanno garinni baxxinohu. Kunino, umisi horniyinna amuraatu noosiho.

Hadiyyate daga umiseti diru kiiri noose dagaati. Konne leellishannohu Yaahode ayyaanaati. Yaahode ayyaani Hadiyyate dagara akkala diro geegiissite haaro diro hanaffannoha ikkana jawa baycho uynanniho.

Yahooode ayyaanira wedellu labballinna seenu gamba yite babbaxxino baycho dikkote, qaete, saada allaaltinowa ayyaana xawisanno sirbinni sirbitanni "Hawalle iillishino'ne" yaatenni mine mine doytanni godo'litanno budu ayyaanaati. Yaahode ayyaana ayirrisate baalante dagara shiimaha, jawahu wedellahao, annuwate amuwahu uminsahu loosu qeechi noonsa.

Annuwu boota xiikkittanno, saada ittanno kalo kaltanno, kunino, ayyaanu barra saadano gattukkinni duubbe ittanno barra ikkinohuraati.

Amuwuno hattonni weese hogatenni, waasa qishe qixxeessatenni, buuru wijo eatenni coommodo budu sagale "Atakaana" yinannita loosate hasiisanno makimaano, daaxxa, anganni agatto qixxeessate qeechu noonsa. Seenu wedellino hattonni loosu qeechansa fulanno. Labballu wedelli kayinni haqqe bocce mooshshitanno. Dubbo hadhe haqqe xinqitanno. Mini maate baalunku, Yaahode ayyaana ayirrisate kabbi facci yitanni hasiisannoha dikkotenni ikko wolu baychinni gamba assite looso loossanno.

Konni gedensaanni, ayyaana hasiisannoricho qixxeessine gundi gedensaanni, ayyaanu amuraati widira hadhanno; wedellu Yaahode ayyaanira calla sirbinanni sirba sirbitanno ayyaanu barri geeshsha sooddanno.

Sufeno, hakko barra saada gorriinanni barra ikkana, qixxeessinoonniha xiikkinoonni booto abbinanni. Bootu hulleee aana budu garinni amuraate harinsi gedensaanni, gobba keere ikkittanno gede maassi'nanni, huuccinanni. Kuni diri duuwunniha ikko, ashile, atoote Kaaliqi abbo yite geerru huuccitanno. Hakkonni gedensaanni gorrote amuraate harinsanni. Barraho gorriinoonni maali giddo dhadhama qassanno. Gatinoha qircunni beeqqitanno.

Yaahode ayyaana ayirrisanni baycho (Nafara) yinanni. Kuni baychi ayyaana ayirrisate injaanno hala'ladunna jajjabbu haqqi noo baychooti. Konne budu amuraate amadino bycho "Hadiyi Nafara" yine woshshinanni. Konne baycho daga baala gamba yite budu amuraati garinni ayyaana ayirrisanno.

Yaahode ayyaani duuchu dani horo noosiho. Kunino, loosu bude lossanno. Mimmito ayirrisanni budi sufanno gede assanno. Mimmito xa'minanni ayyaanaati. Fiixu firu, xeertote noohi gamba yee mimmito ledo xaade baxxillunni ayirrisanno ayyaanaati. Kuni ayyaani baxille, mittimma, keerenna hobbaate lallawanno ayyaana ikkasinni duuchu dani horo afi'rino.

Yaahode ayyaanira, giwame keeshshinohu araaramanno, hooginoha towaantanni barraati. Konnira kuni ayyaani daga, mimmito ledo ayirrisamatenni baxillunni heedhanno bude bowirrisanno ayyaanaati.

Yoo- Masqala (Gaamo)

Gaamote daga Yoo-Masqala ayyaana ayirrisate assitanno qixxaawo mitto diro keeshshitanno. Ayirrisanni gari lamu gafi nooho. Umihu Wocawaaru agani mereero ayirrisanniha ikkana, layinkihu qole xaano konni agani goofimarchira Yoo- Masqala geegiissate amuraateeti.

Konne ayyaana ayirrisate qixxaawo lamunku koo/teeni loonsanni looso ikkana, labballu ayyaana ikkanno booto hirranni woxe gamba assate, oosote uduunne hirre wonshate loosooti; amuwu kayinni buuro, makimaano, budu sagalenna agatto qixxeessate gide hirranni woxe suuqi're abbate qeechi noonsa. Addi addi dani sagale ayyaana qixxeessinanniha ikkana, anganni agatto borde lawinnorino ayyaana qixxaawanno.

Gaamote daga budi garinni konni ayyaanira saada nafa gattukkinni duubbe hossanno gede hayisso kallanni.

Yoo-Masqali ayyaani yannara Gaamote daga giddo noohu giwaminohu ayino araaramikkinni disa'anno. Ayyaanu baxillu, keeruhonna mittimmanniho. Kuni ayyaani Gaamote dagara ayimma xawishshaati.

Wocawaaru agani Gaamote daga diru soorro ayyaana Yo Masqala adhitanno agana ikkana, "Hingica" yine woshshinani. Kunino, haaro diro adhate qixxaawo assinanni yannaati.

Kuni ayyaani shiqqi yee daanno yannara Saada gorriannita dikkotenni hirranni, Konne barra, "Game" yinanni.

Yoo-Masqali ayyaani qixxaawo gooffu gedensaanni, ayyaana ayirrisa hananfannihu saada gorra hanafatenniiti.

Konne amuraate harinsi gedensaanni Yoo-Masqala xawoho ayirrisate annu annunku chibbo adhite hadhanno. Minu minunku qaerano labballu bado badotenni chibbo giiratenni qassanno. Yoo-Masqala yitanni ayyaana sirbinanni sirba faarsitanno. Barraho qixxeessinoonni budu sagale sirbu baychinni

higganno woyte maatenna ollu baalu noowa badooshshu nookkiha gamba yite saga'litanni ayirrisanno.

Gaamote daga Yoo- Masqala ayirrisanno yannara balaxxe adhintinori arena aruu maate ledo gamba yite xaaddannohu Wocawaaru bocu aganinni hanaffe ikkana, lamenti maate ayyaanunni gamba yite hagiirrensaxawisanno ayyaanaati. Konni amuraati yannara baalunku xawo fule Yoo-Masqala yaanni dancha halchonsa xawisanno. Daanno dirira Kaaliqi keerunni iillishonke yitanni sirbitanno Yoo-Masqala ayyaana geegiissitanno.

Masala, (Kambaata Xambaarro Donga)

Kuni Masalu Kambaatu daga diru sorronna araaru ayyaanaati yinanni.

Kambaatu Zoone giddo sase gosa no. Kambaatu, Xambaarronna Dongu gosaati. Tini daga dirunni mitte higge ayirrisanno ayyaana, "Masala" yinanni. Masalu ayyaani Wocawaaru 17 barrinni ayirrisanniha ikkana, diru sorronna araaru ayyaana yine iibbinsho ayirrisanni. Konne barra Damara gamba assine giirranni. Masalu ayyaani budunna amma'note dani noosiha ikkana, diru soorro ayyaanao assine ayirrisanni. Kambaatu daga Wocawaaru mittunni ayirrisanni diru soorro ayyaaninni roorsite Wocawaaru 17ni ayirrisanni Masalu ayyaana ayirrisanno.

Masalu ayyaana ayirrisanni yannara diro wo'ma qixxaawo assinanni. Baalunku dagara loosu qeechi noonsa. Annu annunku dhukisi fajji garinni loosu aana beeqqaano ikkittanno. Ayyaanu barri shiqqi yaano yannara shiimu jawu, wedellu, seenu amuwu qeechansac fulate kabbi facci yaanni loossanno. Wocawaaru 17na 18 Masala ayirrisate saada gorriinanni; budu sagale qixxaabbanno; budu agattono qixxaabbe shiqqanno. Ayyaanu yannara mimmito maassi'ratenni, giwaminoha araarsatenni ayirrisanni. Xaphoomunni Masalu ayyaani baxillu, keerunna mittimma ayyaanaati. Jeefote Masalu ayyaana jajjabbu annuwi maassonni jeefo afi'ranno.

Tenne diru soorro ayyaana mitte mittenti zoonnate daga Kalqete Dona assite UNESCOte borreessiisate millimmo harissanni no.

Bue:- Zoonnate Dagate Xaadooshshi Hajubba Biddishshuwanniiti.

Jaanjiweelo horonsidhannokki gede amaallanni manni

Abbebech Maatewoos

Jaanjiweelu haammata fayyimmate horubba noosita baasa hinga kulloonna halaalecti. Ikkollana Jaanjiweelu duuchunku dani fayyimmate qarrira mala ikkanno yaa dikkino.

Konni woroonni noo manni Jaanjiweelo horonsi'ra dinonsa:-

◆ **Godowinni noo amuwi!**

Jaanjiweelu giddosi amadino wolqaataame ikkitino shiilo korkaatinni illanni yanna iillitukkinni ilate qarra iillishara dandaanno.

Baxxinohunni iltanno yannase shiqqinose ama Jaanjiweelo adha hoogguro danchaho.

◆ **Du'mille lexxa hasi'ranno manni!**

Jaanjiweelu du'millensa ajisha hasidhannoo mannira dooramaanchoho. Wole widoonni du'mille lexxa hasi'ranno mannira halchonsa bale eessannoho yinoonni.

Jaanjiweelo shaete ledono ikko wole doogonni adhineemmo woyte duuwu macciishshamme macciishshantannonke gede assasinnino aleenni bisinke giddo kuusamino cooma daaqisate kaa'lanno.

Ikkinohurano du'mille'ne ledate hasidhiniro Jaanjiweeluwinni xeertidhe yinanni.

◆ **Mundeete ledo amadisiisamino qarri noonsa manni!**

Jaanjiweelu mundeete doycha ollahisanno. Mundeete aja, mundeete du'namate qarri /hemofliya/, mundeete gea, babbaxxitino mundeete kaanserubba /likumiya, limfomanna miyloma/ noonsa manni Jaanjiweelo horonsiriro baxxitino xiiwo gashshansara dandaanno.

◆ **Mundeete xiiwonna sukkaarete xissamaano!**

Mundeete xiiwo woy sukkaarete xisso biddi assirate xagicho adhanno mannino

Jaanjiweelo co'ontanni adha dinonsa yinoonni. Kunino Jaanjiweelu xagisirate harinsho sarraaqara woy gufisara dandaannohuraati.

Baxxinohunni luphiima mundeete xiiwonna mundeete gea ajishate adhinanni xagga ledo Jaanjiweelo mitteenni adha fayyimmate aana gawajjo iillishara dandaannota ogeeyye coyidhanno.

Kuri bissa Jaanjiweelo saga'la yorsiissunsaro nafa qarqarinsara afantanno fayyimmate ogeeyye amaa'ite adhitanno gede amaallanni.

Burtukaanete qoshi

1. Bisu giddo noota hasi'nannikki kolestiroole hunanno; qoshu aana noo shiilubba kaanserete munyuuqqa lopho uurrisateno kaa'litanno.
2. Bisu du'mille ajishate hattono wodanu xisso yaaddo ajishateno fulanno qeechi luphi yinoho.
3. Foo'linanni bisubba keeraanchimmara baxxinohunni shomboa co'icho assatenna asimete xisso xagisate kaa'lanno.
4. Sagalete daahama amanyoote biddi assate; looqqi assanna tufo ga'labbi assate horono noosi.
5. Maastika hiincatenni aleenni Burtukaanete qosha hiinca busha afuu foole hoolanno.
6. Mini giddo danchu fooli hee'ranno gede assate moola Burtukaanete qosha qurufudete ledo mitteenni assine ganfummo fooraru su'naado foole aannonke.
7. Daahaminoha Burtukaanete qosha shiimu way ledo mitteenni karsiinse umu qoonchi aana buudha forofore huntanno.
8. 20 xiqqeessi geeshsha gammuutino way giddo Burtukaanete qoshanna boco maanka maxine worre hufisa karsiisanna aga galo agattote macciishshamme /hangover/ woyyeessate kaa'lanno.

Sukkaarete xe'ne (Hypoglycemia)

Sukkaarete bisinkera qara wolqate buichooti. Xagisirate harinshonni bisinke giddo sukkaarete xe'ne kalaqantu yineemmohu mundeente giddo noo sukkaarete /gulukoosete/ bikka heera woy afama hasiisannohunni woroonni ikkirooti. Sukkaarete xe'ne umisenni xisso dikkitino. Ikkollana xissote xawishshaati. Mittu keeraanchu manchiti gariti mundeete giddo nooti sukkaarete bikki 70 miligraamenni kayse 100 miligraame geeshsha iillitanno.

◆ **Sukkaarete xe'ne malaatta**

Kaameelu mitte basenni wole base millisate nadaaje hasi'rannote gede baala bisinkenna surrenke garunni loosa dandiitanno gede soorantannokkinna aantimma noose sukkaarete /gulukoosete/ shiqqisho hasiisannonsa.

Bisinke giddo nooti sukkaarete bikka ajjanno yanna aantanno xissote malaatta leeltara dandiitanno.

- Wodanu gano lexxa
- Daafuru
- Gogu dani soorrana
- Bisu laafa, shaqqa woy huxisa
- Yaaddo
- Biso hunkiishsha
- Hudete macciishshamme
- Caaccaawa
- Afuu qarqarira bodirate macciishshamme

macciishshamanna

• Goxichu yannara wi'late macciishshamme labbinoreeti.

◆ **Sukkaarete aja iibbabbitanni dagguronna qaafu adha hoongiro aantanno malaatta leeltanno:-**

- Akatoomu soorro, uurrinshunniha barru looso gumula hooga
- Illete shaanga
- Tugganno xisso gede huxisa
- Meessaneeto wo'munni wo'ma hawa

◆ **Qarru kaimubba**

Sukkaarete aja kalaqantannohu mundeete giddo nooti sukkaarete bikka lowo geeshsha dirritanno woyteeti. Kuni kalaqamanno gede assitannoti baca korkaatta nooha ikkana batinyunni kalaqantanno gede assitannoti kayinni sukkaarete xiwamaano adhitannoti sukkaarete xagisanno xaggaati. Sukkaarete aja sukkaarete xisso noonsakki manni aana kalaqantannoha ikkirono kalaqamasi harinsho

kayinni sukkaarete xisso noonsa manni gede kayinni dibatidhanno.

• Xagga:- Sukkaarete xisso xagga, Shekkeereete xagga baxxinohunni kiwiiniin, qaaquullu woy lowiddu aana qole mulu loosi uurra /renal failer/ kalaqantanno yannara uyinanni xagga

• Bikkunni sa'ino alkoolete agatto adhitannoti woy aggannori: baxxinohunni garunni saga'linikkinni aga

• Luphi yitino xissuwa heera /kalaqama kullannireeti

• Bisu iibbabbo

• Sagalete soorro

• Infekishiine

• Qoora, hormoonete qarrubbanna labbinori

◆ **Hakka woyntenni assira dandiinanni xagisubba**

Umi yannara assira dandiinanni xagisira xissote malaatta garinni babbaxxitara dandiitanno. Umi deerri malaatta xagisate 15-20 giraame geeshsha ikkitannota rahotenni helleenke giddonni xuuxama dandiitannore karamella, laalote huunco, shota agatto labbinore rahotenni adhinarrana uyinara amaallanni.

Sagalete alerje maati?

Mitte sagale alerje ikkitannonke gede assannohu bisinke hattenne sagale giddo noota pirootiine adhanno doogooti. Bisinketi dhibba gargartanno munyuuqqa so'rotenni mitte pirootiine gawajjitanno ikkitino gede assite murtanno. Ikkinohurano, tini pirootiine bisinke giddora e'anno woyte bisinketi dhibba gargartanno munyuuqqa Immunoglobulin E /IgE/ yaamamatenni egennaminohu wosincho coy giwanno biso kalaqatenni horraanchu gede kiirtinohu kuni wosincho bisi bisinke aana gawajjo

iillishshannokki gede gargartanno. Mannu tini pirootiine noose sagale wirro hige saga'lanno woyte balaxxe laashshantinnoti wosincho ikkino coye gibbanno bissa Istaamiini lede woloota kemikaalubba bisinke giddo fincantanno gede assitara dandiitanno.

Malaatta

- Afuu giddo hangaarsiisa
- Godowu xisso
- Godowu fushsha
- Looqqi assa
- Tushshiisha
- Suumete, albu, arrawunna kokkete darshe
- Sanote fugama woy foo'late qarri
- Jalli yaa
- Umu damuume
- Ayirritanno alerjete malaatta

- Diilallo sa'anno boombuwa cufama
- Foo'late qarriisanno kokkete darshe
- Luphiimu garinni mundeete xiiwo aja
- Rakkino wodanu gano
- Kakkaooshshu hoongi

Reqqeessitanno akatubba

- Maatete giddo sagalete alerje noosihi hee'riro

• Diru

• Asime

• Kaimu korkaatta

Batinye sagalete alerjubba boode sagallanni ka'annoha ikkana insano:-

• Ocholoone

• Quupiichu

• Lulu ado

• Qamade

• Akuri atari

• Qulxu'me

Gargadhinanni doogga

• Sagalete alerje gargadhate lowo geeshsha dancha doogo ikkitinoti malaatta hoodissanno sagalla bade afanna xeertirate

• Maa ittinannironna agginanniro seekkitine buuxxe. Xaaxantino sagalla aana noo badooshshubba qorophotenni nabbabbe.

• Sagalete minna giddo saga'litinanni yannara qoropho assidhe

Xagisirate

• Hattenne sagale ita agurre

• Intistaminootu /xagisaanotenni hajanjoonni tsere-hitaamini xagga kalaqantanno gawajjo, malaatta ajishate kaa'litanno.

Bakkalcho spoorte

Seenu Maratoone Rikoore Umi Yannara Itophiyu Angara e`u

Abrahaam Saamueel

Itophiyu Atileeticho Tigist Aseffiti Maratoone Kalqete kibirewesone Jarmane Berliinete harinsoonniwa hiiqqitu. Sai diro Jarmane Berliinete Maratoone baychu saate woyyeessatenni qeeltinoti Tigist, tayxeno layinki yannara hoodisse albese Berliine higginioti Kalqete riikoore hiiqqitanno yine dihendoonni. Ikkollana, dhaggete Atileeticho hendoonnikki yannara kalqete kibirewesone dhaggetenni umi yannara Itophiyu angara eessitino.

Dhaggete Atileeticho Tigist, jawa gede ayirrinoha Maratoonete kibirewesone 2:11:53 ikkitino haaro saate ammanate nafa huluullammanni saate borreessiise qeela dandiitino. Kunino, 2019 aana Keenyu Atileeticho Biriigiidi Kosigee Chikaagote Maratoone alba borreessiisino 2:14:04 saatenni 2 xiqqeessi ale woyyeessite qeela dandiitino.

Atileeticho Tigist Maratoonete heewora beeqqaancho ikka dandiitino jawa illacha tungisekkinniiti. Tenne heewora albaanni, Maratoonete dodansho handaarinni heewisantinoha lame higge callaati. Sai diro Berliinete heewonni balaxxe beeqqaancho ikkitinohu Saudi Arabiyaho qixxeessinooni Riyaadi Maratoone aana ikkana, 2:34:00

ikkitino yannanni jeeffisino.

Sa'u barrubbara Berliinete harinsoonni Maratoone heewo aana umise saate sasu xiqqeessini woyyeessa dandiitino. Seeda yannara 800 meetirenni doddinoti Tigist; muli yanna kawa xawu heewora albese qoltino. 2016 Olopmiikete heewora Itophiya riqqibe

beeqqaancho ikka dandiitino. Ikkollana, bocu heewote gumulora sa'a hoogatenni beeqqaancho ikkitukkinni gattino. Tigist 800 meetirenni ikko 400 meetirenni heewisantanni keeshshitiinoti qaangannite.

Atileeticho balaxxe bocu maratoone heewonni qeelate dandiitino. Tigist sai diro qeeltu yannara borreessiisino saate 2:15:37 ikkitanno yanna giddo eatenni qeela dandiitino. Tigisti saate hattenne yannara Itophiyu seenu maratoone kibirewesone ikkite no. Xa kayinni ledose millimmo loossannoti kalqete shaampiyoonna Amaane Beriisoti 2:14:58 saate dodatenni qeeltino. Tini saate ise anga no. Tigist Aseffiti sa'u yannara gawajjo iillitino daafira konni ka'a heewo ikkitinohe yinoonnisenka. Heewisama agurrana mininni milli yaa nafa hoogge sa'ino. Ikkollana, Atileeticho Tigist hexxo mudhitukkinni kalqete kibirewesone ama ikkitino.

Kalqete Atileetikse heewo giddo luphiima ikkinohu Pilatineemete deerrinni noohu Berliinete Maratoone hanaffinoti Awuropu kiironni 1974 Jarmanete qaru quchumira Berliinete harinsanni heewo wiinamu saate borreessiisanni Maratoone giddo mitikkiho. Itophiyu Atileetooiti tenne heewora babbaxxitino yannara qeeltinoha ikkana; Hayile Geberesillaassenna Qeneniisi

Baqqalihu albisaanote.

Seenu widoonni, Geexe Waami tenne Berliinete heewo qeela dandiitino mitticho Itophiyu beettooti. Geexe Awuropu kiironni 2006na 2007 heewo hoodisse qeela dandiitino.

Berliinete Maratoone 12 hinge kalqete kibirewesone woyyeessinoonni. 9 hinge labballunni, sase hinge seennunniiti. Hayile Gebiresillaassenna Iliidi Kipchoge lame lame higge kalqete rikoore woyyeessa dandiitino Berliinete Maratooneraati.

17 higge Itophiyu Atileetooiti Berliinete qeeltino. Hayile Gebiresillasehu (4 higge) hoodise qeelino. Qananiisi Baqqalihu 2 hige hattono Guyye Adoola labballunni qeeltino Atileetooitaati. Keenyiyichu xeertinyeho albisaancho ikkinohu Kipchoge Berliinete Maratoone xaano marro ontikki doychora qeela dhagge loosino. Maratoonete heewora umi yannara beeqqaancho ikkinohu Marki Koriiri, Kipchoge hoode ikkatenni qeela dandiino. Itophiyu Atileetichi Taaddese Taakkele 3ki deerra amade guda dandiino.

Geexe Waamiti 2 higge, Aberru Kebedadi 3 higge, Atsede Habtaamuti, Ashitte Bekiriti, Tirfe Tsegayeti Goytotoomi Gebresillaassetinna Tigist Aseffiti seenu Itophiyu Atileetooiti Berliine maratoone heewora konni albaanni qeela sainoreeti.

Boohaarsha

Wocawaaronna seesiqalo

Abbebech Maatewoos

Wocawaaru agani baxxinohu. Raadoonetenna Televizhiinete egensiishshubba hattono sirubba wodanchitinoonniha ikkiro ayyaanu iibba hanafannohu Inquxaaxaashira woy Masqalu ayyaani iillanno woyte calla dikkino. Aganu eara meddi yaanno woyte noo qixxaawonna feeffato dhaggeeffantannite.

Wocawaaru agani iibbino gedeenni goofanno aganaati. Raadoonete, Televizhiinete qixxaawo hattono egensiishshubbano konni aganinni ayyaannate aana illachishshannota dagate woy egennantino seesiqalote loossa, sirubba, diraama labbino qixxaawubba luphi yite macciishshantanno.

Wocawaaru agani kalaqamu hayyo leeltanno baxxino aganaati; tini kalaqamu hayyo qole mannuno hayyoo' manno gede assitino. Haruudde coyibba leeltannoha ikkasinni haaro kalaqo hedate seesiqalote ayidde kakkayise sa'anno. Kalaqamunni hawadi yanna fulteenna arrishsho warri yite fultanno, daraarchu baalu faashshi yee daraarannote. Wocawaaru agani hawadinnino ikko arru aganinni baxxinohu.

Hawado gane birrannokki xeeninna quuccishanno qiidi no. Baattono sabbatanno. Arri yanna giddo qole sammo dadhite e'anno arrishsho, iibbillunna fooggalu, wiliiltanno buko banni yitanno. Wocawaaru agani kayinni konni lamunku coyinni co'o yiinohu. Qiidu dibati'ranno, uddano mulqisiisanno iibbillinna

fooggalu dihee'ranno, xeenuno eanna fula diho'lanno. Konninni kainohunni, kuni agani kalaqamunni biifadoho. Agannate giddonni baxxinoha ikkasinni kainohunni Amaaru Afiinni "Meskeremi" yaanno su'ma mannahono horonsi'nanni.

Wocawaaru agana konni deerrinni marro hinge kayinseemmo gede assitannonke korqaatta giddonni kuni agani Inquxaaxaashi ayyaani gobbaanni, Masqalu ayyaana, Irreecha, Yaahode, Gifaatanna wolootta ayyaannano ayirriinsanniha ikkasiti. Ayyaanna korqaata assatenni seesiqalote loossano haammattanno. Tennenkuraati seesiqalote loossa giddo Wocawaaru (Meskerem) yaanno su'ma baasa hige kayinsannihi. Sirbaanote widoonni roore kullanniha ikkirono, kiiri borreessitannoriwa, diraama loossannoriwa, borreessaanote widoonnino wole agannanni roore xawinsannihi konne aganaati. Hayyote manni daraarcho la'anno woyte hedo burqitannonsa yaate.

Masqalu ceichonna adalu daraaru mimmito labbanno. Lamunku leeltannohu Wocawaaru agani giddo callaati. Masqalu ceicho lainohunni kayinni mitte sayinsitte hedo no. Ceicho wolewinni dagginota woy haaro gede kalaqantinota ikkitukkinni bashshono noote yinanni. Hawadi yanna sa'eenna Wocawaaru agani eanno woyte fultanno arrishshonni soorantanno yitanno hedo kullanni.

Adalchu fojo kayinni xaano dixabbino. Kuni kalaqamu fojo noosiha lawanno. Qaalesi agare

Wocawaarunniiti daraarannohunna baatto diwannohu. Wolootta mu'rote danubba xeenanna gorsu waa afidhuro mudhannu, daraartanno. Arri yannara gorsu qaccera leeltanno. Adalchu kayinni diro wo'ma xeenu heerono hoogo didaraaranno; hiittenneno gorsu qaccera adalchu dileellanno; kuni umisinni kalaqamu hayyooti. Konni agani giddo Inquxaaxaashi lede Masqalu Demeri, Mewiliidi ayyaaninna Irreechu

ayyaanino iibbino garinni xawoho ayirrisamanno aganaati. Kuni agani daga xaadisannohanna mittimma kaajjishanno ayyaanna ayirriinsanniha ikkasi baxxinoha assannosi. Dagoomu mereero nooti babbaxxitino balchoomma, budu, heeshshote hayyo xawoho leellinshanni agana ikkasinni daga baala mittimma gamba yite ayirrisanno ayyaannanni iibbino gedeenni fulanno; kuni agani.